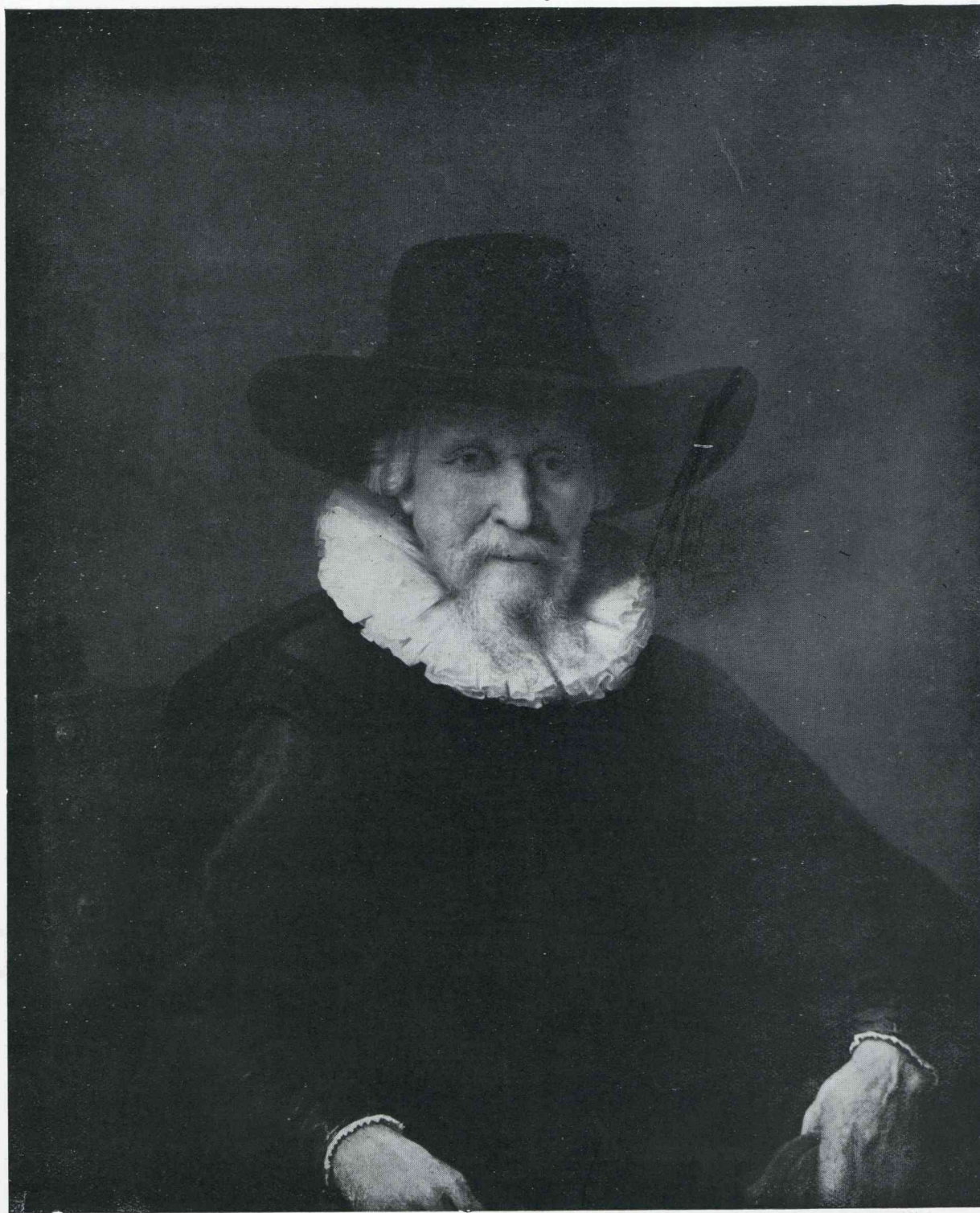

BUITEN

26^E JAARGANG N^O. 31

ZATERDAG 30 JULI 1932

*PORTRET VAN EEN BEJAARD MAN, DOOR REMBRANDT HARMENSZ VAN RIJN
Tentoongesteld door E. J. van Wisselingh & Co. te Amsterdam op de keuze-tentoonstelling van Hollandsche en Vlaamsche schilderkunst
der XVIIe eeuw, van 20 Juli tot 20 Augustus 1932*

<i>Redactie: Mr. P. J. A. BOOT</i>	INHOUD
PORTRET VAN EEN BEJAARD MAN, DOOR REMBRANDT HARMENSZ VAN RIJN (ILL.)	BLZ. 361
BROEDERS VAN HET JUK, DOOR CHARLES G. D. ROBERTS.	BLZ. 362
WENKEN VOOR TUINBEPLANTING, (DAHLIA'S ZIJN ZOMERBLOEIERS), DOOR B.	BLZ. 363
IN HET HEUVELLAND BIJ NIJMEGEN (GEÏLL.) DOOR JAC. GAZENBEEK	BLZ. 364—366
DE VOORLOOPER VAN ROBINSON CRUSOE (GEÏLL.), DOOR G. V. D. N.	BLZ. 366—369
VIJANDEN ONZER BOOMEN (GEÏLL.) DOOR C. A. V. D. GEN	BLZ. 368—370
CORSICA (GEÏLL.), (SLOT), DOOR R. DE BERGH-MARGGRAFF	BLZ. 370—372
DE OPPASSER HOUTMAN VAN ARTIS, DIE NA ONGEVER 50-JARIGEN DIENST MET PENSIOEN GAAT, MET EEN ZIJNER PLEEGKINDEREN (ILL.)	BLZ. 372

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar Rokin 74-76, Amsterdam. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventuele terugzending.

Overneming van den inhoud, ook bij gedeelten, verboden.

BROEDERS VAN HET JUK

DOOR CHARLES G. D. ROBERTS

NAAST elkaar, zooals ze gewend waren in het juk te staan — Ster aan den linkerkant en Buck aan de rechterzijde — stonden zij in de schemering bij het weide-hek te wachten. Van het elzenbosch achter de weide, koel geurend onder den frisschen dauw, klonk het etherisch gefluit van een heremietlijster ¹⁾, de teederste en aandoenlijkste vogelzang. Onder den valen hemelkoepel — licht paarse strepen en vegen over onpeilbare diepten van het helste groen — liet een nacht-havik van tijd tot tijd zijn langen, schallenden roep hooren, als een harpsnaar, die aangeslagen wordt. De donkere pijnbosschen achter de schuren begonnen hun aromatischen balsemgeur in de avondlucht te verspreiden. Een kikker kwaakte ergens onder de elzeboomen waar de geitenmelker aan het fluiten was. Ten slotte begon een der ossen zachtjes en angstig te loeien. Het was al lang over den tijd voor het drenken. Onmiddellijk herhaalde zijn makker dien klaagtoon, maar luider en dringender. De trog, tot den rand gevuld, stond vlak voor hun oogen aan de andere zijde van de hut. Het was een ongehoord feit, dat hun meester bij zonsoudergang niet kwam om de sluitboomen te laten zakken en hen naar hartelust te laten drinken.

Ze vormden een fraai paar, die twee ossen, en ze kwamen prachtig bij elkaar. Beide waren ze donkerrood, breed en fors geschouderd, met rechte horens en beide hadden ze een witte ster midden op hun breed voorhoofd. Uiterlijk leken ze zooveel op elkaar, dat een ongeoeffend oog moeite zou hebben gehad ze te onderscheiden. Ook stonden ze beide met de geduldige, gebogen nekken van hen, die lange jaren onder het gewicht van het juk gezwoegd hebben. Maar aan iemand, die de dierenwereld goed kende, die de psychologie der dieren kon doorgronden, viel het verschil tusschen hen tweeën onmiddellijk op. De temperamenten, die uit hun donkere oogen keken, waren geheel verschillend. Zelfs het geduld in hun gebogen nekken was verschillend. Het geduld van Ster, den linker os, was van een duldenden, tevreden aard. Hij nam vloeken, slagen en stooten met den prikstok zachtmoedig aan en daar hij de lieveling van zijn meester was, kreeg hij er zoo weinig van als vereenigbaar was met het ploegen en trekken over onontgonnen terrein. Maar bij Buck lag de zaak heel anders. In zijn oogen flikkerde steeds de vonk van een ongetemden geest. Hij had een manier van opzich te kijken, kwaadaardig, doch vlug, die den opmerkzamen beschouwer op zijn hoede deed zijn. Nooit kreeg hij een prik zonder toornig door zijn neusgaten te snui-

¹⁾ Een N.-Amerikaansche vogel, die zich met insecten voedt; familie van den geitenmelker.

ven en zijn korte, scherpe horens dreigend te schudden. En hij beschikte over een bliksemsnelle schop, die al meer dan één keffenden hond voorzichtigheid had geleerd. Toch stelde zijn eigenaar — al vertrouwde hij hem niet heelemaal — hoogen prijs op hem, omdat hij verstandig was, goed getraind en omdat hij een geweldige hoeveelheid werk kon en wou verrichten, daar hij zoowel vlugger als onvermoeibaarder was dan zijn zachtmoedige makker van het juk.

Tusschen de twee groote, roode ossen bestond die hechte genegenheid, die zoo vaak voorkomt bij dieren, die gewend zijn samen in het gareel te werken. Ze worden langzamerhand een gewoonte voor elkaar en schijnen elkaar voor hun gemoedsrust noodig te hebben. Maar van den kant van Buck was het meer dan dat. Kwaadaardig en beslist vijandelijk jegens ieder ander, mensch of dier, vertoonde hij teekenen van werkelijke afhankelijkheid jegens zijn geduldigen makker in het juk en lag soms uren lang diens nek te likken, terwijl deze rustig lag te herkauwen en die vriendelijkheid kalm aannam.

De duisternis viel dieper over de eenzame, bebouwde plek in het oerwoud. De nachtuil, een zwevende en vliegende punt in het bleeke hemelgewelf, werd onzichtbaar, ofschoon zijn vreemdsoortige kreet nog af en toe als een harptoon door de stilte drong. De lijster in het elzenbosch staakte zijn gezang. Een uil kraste plechtig uit het diepst van het woud. Maar nog steeds kwam de eigenaar der ossen niet om de boomen neer te laten en ze hun dorst te laten lesschen uit den boordevollen trog. Hij lag dood naast de schuimende forellen-beek, zoowat een mijl verder, op het boschpad, waar zijn nek was gebroken door den tak van een vallenden boom, dien hij te zorgeloos had geveld. Zijn hond stond bij het slap liggende lichaam te janken, in wanhopige bezorgdheid er aan krabbelend.

Voor de twee wachtende ossen was de koele geur van den vollen trog een wreede Tantalus-kwelling. Voor een hunner werd hij alras ondragelijk. Buck had van nature niet veel eerbied voor grenzen en versperringen. Hij begon ongeduldig tegen de boomen te stooten, terwijl Ster in kalme verbazing naar hem keek. De boomen waren stevig en goed ingehangen en Buck scheen dadelijk te begrijpen, dat er op dat punt weinig te bereiken was. Zoekend naar een zwakke plek, liep hij tastend langs het hek tot het eerste stuk van de omheining. Het was het gewone ruwe latwerk van een bebouwd stuk grond midden in het bosch, een zig-zag bouwsel van ruwe takken, op de hoeken rustend op gekruiste palen. Nooit heel sterk, was het op dit punt gebroken en niet heel solide gerepareerd. De bovenste lat liet dadelijk los, bij den eersten druk van Buck's doelloos omhoog stootende horens. Ze viel dadelijk weer terug op haar plaats in de holte der gekruiste palen en gaf daarbij den tastenden onderzoeker een flinken tik op zijn neus.

De driftige stier, die al kribbig was, werd dadelijk woest en stootte met zijn sterk voorhoofd hard tegen de omheining. Een van de steunpalen, al half verrot, brak direkt en de twee bovenste latten zakten weg. Dadelijk na dien stoot, duwde hij met zijn volle gewicht tegen de andere latten, die nu geen steun meer hadden, drukte ze zonder veel moeite los en liep triomfantelijk, onder luid gekraak, den hof op. Zijn maat, bij wien de gedachte aan zulk een waagstuk als het overschrijden der gestelde grenzen nooit zou zijn opgekomen, bleef enkele seconden besluiteloos staan staren en volgde hem toen door de opening. En naast elkaar staande leschten zij hun dorst, staken hun breede snoeten in de koelte van den trog en hieven ze op om te genieten van het wegblazen der koele droppels uit hun neusgaten.

Ster's eerste opwelling was om, volgens gewoonte, terug te keeren naar de gewone weideplaats. Buck daarentegen was gewend terug te worden en dat steeds min of meer onder protest. Voor den eersten keer in zijn leven was er nu niemand om hem terug te drijven. Hij had een vreemd, nieuw gevoel van vrijheid, van een wegvallen van iedere belemmering. Hij was gewend op dit uur van den dag een licht te zien schijnen uit het venster van de hut. Nu was er geen licht. De heele omgeving leek leeg te zijn, met een nieuw soort van leegte. Niets was verder van zijn gedachten dan om terug te keeren naar de weide-gevangenissen waar hij zoo juist was uitgebroken. Hij stond met opgeheven kop, alsof de schrijnende herinnering aan het juk reeds van zijn nek was gegleden.

Gedurende enkele minuten bleef hij snuffelend stilstaan, met wijd opengesperde neusgaten de kille, geurige lucht diep

inademend. Het was dezelfde lucht die hij aan de andere zijde van het weidehek had ingeademd, maar het leek hem toe, dat ze een heel anderen geur had. Er was iets in, dat hem onweersstaanbaar weg riep naar de donkere, vrije diepten van het woud dat de open ruimte omgaf. Hij draaide zijn zwaren kop om en loeide uitnoodigend naar zijn makker, die naast de opening in het weide-hek stond en hem rustig-vragend aankeek. Toen stapte hij met vluggen tred het beschaduwde pad af, dat zich als een grijs lint door het geboomte slingerde.

Ster's eerste opwelling na het drinken was, terug te keeren naar de bekende, lekkere wei; maar niet zonder zijn juk-kameraad. De sterkste neiging overheerschte. Eenigszins aarzelend en met 'n zekere doffe verbazing draaide hij om en rende Buck haastig achterna. Deze wachtte hem af en naast elkaar, als in het juk, maar minder moeilijk voortstappend, verlieten zij den door karresporen doorploegden weg en volgden een bemost oud boschpad, dat naar de glanzende duisternis van het bosch voerde.

Een onfeilbaar instinct leidde Buck's voetstappen van de nederzettingen af recht naar het hart der wildernis. Na zoowat een uur gaans verliet het smalle pad het bosch en bracht hen op een kleine, verwilderde grasvlakte, waar een ondiep beekje klaterend doorheen snelde. Hier bleven ze eenigen tijd grazen, bijna tot hun buik in het bloem-rijke gras staand, terwijl de vleermuizen boven hun koppen fladderden en langs ze schoten en een paar geitenmelkers hun eentonigen roep lieten hooren van beide zijden van de boschweide. Toen gingen ze naast elkaar liggen om te herkauwen en te slapen, omgeven door de scherpe geuren der stengels van de wilde rozemarijn, die hun zware lichamen hadden verpletterd.

Zij lagen in een hoek der boschweide, vlak bij het dichte struikgewas, dat den buitensten rand der bosschen vormde. Niet gewend aan waakzaamheid, gaven zij noch hun oogen, noch hun ooren den kost. Een lynx sloop van achter op ze aan, geen twaalf passen van ze af, keek ze kwaadaardig aan met zijn bleeke, boosaardige maan-oogen en klom toen op een boom om die geweldige indringers van zijn jachtgebied nauwkeuriger op te nemen. Zijn klauwen maakten bij het klimmen een luid gekras op de boomschors, doch geen van de twee ossen schonk de minste aandacht aan dat geraas. Wel is waar kon een lynx in ieder geval in hun oogen niet meer zijn dan een onbeteekenende curiositeit, maar als het een paar hongerende panters waren geweest, zouden ze er even weinig aandacht aan hebben geschonken en er even min nota van genomen hebben. Ze lagen zoo, dat ze met hun rug naar het bosch gekeerd waren en over het open grasveld heenkeken, lui kauwend en van tijd tot tijd snoven zij diep als teeken van innerlijke tevredenheid. Geen tien el van ze af haalde een wezel een vluchtenden haas in en doodde hem. Bij den gil van het slachtoffer opende Buck eventjes zijn slaperige oogen en gaf door snuiven uiting aan zijn misnoegen om die storing. Maar Ster sloeg heelemaal geen acht op dit kleine treurspel. Al zijn gedachten verwijlden bij zijn behagelijkheid en zijn herkauwen.

Even later bemerkte een speurende vos ze plotseling. Hij was verbaasd dit paar zoo ver verwijderd te vinden van hun weideplaats, waar hij ze meermalen had bespied in den loop van zijn uitgebreide zwerftochten. Zijn scherpe geest kwam dadelijk op de gedachte, dat de kolonist, hun meester, misschien met ze op weg was; en terwijl hij niets tegen de ossen had — die hij beschouwde als domme, logge, onschadelijke schepselen — had hij het allergrootste bezwaar tegen hun baas en zijn geweer. Hij gleed terug in de beschuttende boomen, liep om de heele boschweide tot hij hun spoor had gevonden en overtuigde zich, dat zij alleen waren gekomen. Toen kwam hij terug en ging opzettelijk vlak voor ze zitten, met zijn kop schuin, alsof hij ze wou vragen hem te vertellen hoe ze zoo hier gekomen waren.

Ster keek hem zijnerzijds aan met kalme onverschilligheid, maar Buck kon het niet goed hebben. In zijn idee was de vos een kleine hond met een puntigen neus, een pluimstaart en een allernaangenaamsten geur. Hij had een hekel aan alle honden, maar vooral aan kleine, omdat ze zoo moeilijk te bereiken waren als ze achter je aan liepen te keffen. Hij rees, boos snuivend, omhoog en rende op den indringer toe. De vos, zonder zijn waardigheid prijs te geven, ontweek hem met het grootste gemak, dan links, dan rechts uitwijkend, tot de groote stier de nuttelooze jacht moede werd. Daar de vos bovendien geen geluid gaf en niet achter zijn hielen aan kefte, doofde Buck's toorn snel en ging hij weer

rustig naast zijn makker liggen. En de vos, wiens nieuwsgierigheid bevredigd was, draafde weg.

Even later klonk in het duister van het struikgewas achter hen een zacht gekraak. Doch de twee ossen draaiden niet eens hun koppen om. Enkele stappen achter ze hield het kraken plotseling op. Een beer, die met zijn zwaar lichaam naar den oever van het beekje stapte om in de zachte aarde naar eetbare wortels te graven, had het geluid van hun snuiven en kauwen opgevangen. Hij kende dat geluid, want, even als de vos, had hij 's nachts om de omheining van de weide loopen snuffelen. Geruischloos als een schaduw sloop hij naderbij, tot hij het tevreden paar in het oog kreeg. Hij wist, dat zij aan den man toebehoorden en het maakte hem onrustig, dat hij hen hier zag, zoo ver van de plaats waar ze thuis behoorden. Voorzichtig snoof hij de lucht op, om gewaar te worden of de man bij hen was. Neen, de man was er niet, dat bespeurde hij gauw genoeg. Hij had geen plan hen aan te vallen; hen waren te machtig om den strijd met ze aan te binden. Maar waarom waren ze daar? Er moest bepaald ergens een gevaar schuilen. Misschien had de man den een of anderen valstrik voor hem bedacht.

Hij trok zich omzichtig terug en vertrok langs denzelfden weg, dien hij gekomen was. Hij had een heiligen eerbied voor den man, zijn bezittingen en alles wat met hem in verband stond.

(Slot volgt)

Wenken voor tuinbeplanting

DAHLIA'S ALS ZOMERBLOEIERS

JUIST was ik klaar met mijn dagelijksch werk in den tuin, het wegknippen van uitgebloeide rozen, het opbinden van een weggezakten ridderspoorstengel, het uittrekken van enkele tot nu toe niet ontdekte onkruiden, het bijgieten van een paar dorstige planten die gisteravond tijdens de groote gietpartij met de slang niet genoeg geraakt waren, en meer van dien nuttigen arbeid, die des morgens met frissche krachten zoo'n aangename bezigheid is, toen ik door het achterhekje mijn vriend de tuinenthusiast zag binnenstappen. Midden in den tuin gekomen draaide hij op zijn rechterhiel langzaam rond, blijkbaar om zoo een goed overzicht van alle planten te nemen. En jawel, daar kwam het: „Wat heb je weinig dahlia's in je tuin, hoe komt dat?” „Ja”, zei ik, een beetje aarzelend op zijn onverwachte vraag, „dat komt zoo: mijn vrouw vindt dat zij haar zoo gauw aan het najaar doen denken en nu heb ik er wat in potten staan, in den moestuin, die ik wat later in den zomer in de border zal zetten, want ik vind ze toch wel erg mooi, en van welke planten snij je eigenlijk op den duur zooveel bloemen als van dahlia's?” „Juist”, zei mijn vriend, „en daarom moest je er hier in je flinken, open tuin veel meer planten, niet alleen om bloemen van te snijden, maar ook voor bloemgroepen en bloemranden, waarvoor de lage, enkelbloemige mignons zoo prachtig zijn. Zeg tegen je vrouw vooral, dat dahlia's zomerbloeiers zijn, laat zij de perken in de stadsparken maar eens gaan zien, daar staan zij al lang in vollen bloei en verdrijven er letterlijk de geraniums door nog rijker bloei en meer kleurverscheidenheid. En dan, de geraniums moet je elk jaar vernieuwen, terwijl de dahlia's blijvend zijn. Ikzelf heb in het gazon van mijn voortuin een rand met donkerroode mignon-dahlia „Maasland”; verleden jaar hebben zij goed gebloeid en ik hield de knollen vorstvrij in een kist met turfstrooisel gedurende den winter over. Het waren flinke knollen geworden en dit voorjaar kwamen er veel scheuten op. Ik heb ze weer onverdeeld in denzelfden rand, natuurlijk met wat stalmest, geplant en nu is er een dicht bosch van bloemknoppen op, in één woord prachtig, en het is pas eerste helft van Juli!” „Ja”, zei ik, „mignons bloeien wel vroeg, maar de dubbele soorten niet”. „Kom”, zei mijn vriend, „dat is met recht meer naam dan daad. Ja, vroeger, toen er nog geen werk van een behoorlijke dahlia-cultuur werd gemaakt, toen er alleen die ouderwetsche boerendahlia's waren, je weet wel, die stijve bollen, die bovendien laat geplant werden, is het idee ontstaan van najaarsbloemen, maar nu zijn er zooveel mooie nieuwe variëteiten met vlugge bloemvormen. Let eens op de laaggroeiende borderdahlia's, de cactus- en halskraagsoorten en ook de grootbloemige nieuwere decoratieve, die staan alle al te bloeien en dat zij zoolang bloeien . . . tot het haast winter is, nu, dat is een deugd te meer”. Mijn vriend zag in de verte zijn tram aankomen en hiermede eindigde ons morgenpraatje in den tuin.

B.

Foto C. J. Steenberg

GEZICHT OP DE WAALVLAKTE TUSSCHEN BEEK EN BERG EN DAL

IN HET HEUVELLAND BIJ NIJMEGEN

DOOR JAC. GAZENBEEK

NIET alleen om het mooie, oude kerkje, droomend tegen fond van donkere boomen en veilig gelegen achter den breeden vang der heuvelruggen is *Beeke* aantrekkelijk, niet alleen door zijn gracielijk tegen de hellingen verspreide landhuizen is *Ubergen* van een aparte bekoring, noch door zijn landelijkheid van akkers en schilderachtige huizen alleen is *Groesbeek* een bezoek waard. ☒ Neen, 't meest misschien gaat er van deze kleine dorpen zoo'n aantrekkingskracht uit, omdat zij onmiddellijk behooren bij dat prachtig stuk heuvelland, trotsch opstootend uit de vlakte der welige kleilanden. ☒ Dit heuvelland, hoog-brede uitlooper van het Reichswald, steil opgeduwd door de ontzaglijke stroomen van den ijstijd, heeft hier en daar in zachtglooiende dellingen en luwe schuilhoeken een weelde van fleurige vegetatie, die stellig te danken is aan overspoelingen van het smeltwater der ijstijden en later voorgekomen vlooden. ☒ Interessant zijn die breede bastions der heuvellanden: hier het heuvelgebied van Nijmegen en ook, ginds, in-blauwen-damp-verdoezelend, het Veluwsche. En daar tusschen de breede alluviale vlakte, waardoor de groote rivieren stroomen. ☒ Ontzagwekkend is het, zich in dien starren ijstijd terug te denken, toen deze heuvels en ook de verre overburen van de Veluwe en Montferland er niet waren: alleen met bosch bedekt diluvium. Dan komen — wie weet wanneer? — op zekeren dag de geweldige gletscherstroomen met hun diep-scheurende kracht en onnoemelijke zwaarte. Langzaam doch gestadig schuiven ze zeewaarts en ploegen onderwijl een breede, diepe bedding, een ontzettende vore. ☒ En terzijde — als molshoopen — worden opgeworpen aan de Zuidzijde de Kleefsche en Nijmeegsche heuvelreeksen, in 't Noorden de Veluwsche en

Utrechtsche. ☒ Later treden nieuwe klimatologische invloeden op, gletschers worden woeste, breede stroomen, die soms hooge diluviale landen beheerschen en teisteren, die op die hooge gronden nog hoogere bonken opwerpen, die er den bodem verwoesten, doch eindelijk terugtrekken en langzaam verminderen. Sporen ervan vinden wij b.v. in 't Veluwsche terug in vreemde heuvelterrassen, grillige zandverstuivingen en gesteenten, die een verrassende taal kunnen spreken. ☒ En nog weer eeuwen later, als menschenvoet veelvuldiger deze landen betreedt, wanneer we gaan spreken van bevolking, dan zijn de woeste stroomen er enkel 's winters nog maar en spoedig komt de tijd, dat wijzere stammen den teugel vinden om de uitzinnige waterrossen te temmen. ☒ Dijken worden aangelegd en de rivieren hebben hun vredigen afloop gevonden. Wat een verandering! Maar . . . nog altijd ligt er de breede, kostelijke kleivlakte, waar nu Nederlands grootste ooftuin zich uitstrekt; en altijd liggen aan hare randen de hooge, steile heuvels als getuigen van dien ijstijd . . . ☒ En soms — een enkele maal in een eeuw — na geweldigen regenval en hardnekkige Westerstormen, als de rivieren zwellen en zwellen, als de dijken langzaam het water laten doorsijpelen, onmachtig den druk te weerstaan, dan schijnt er iets in die stroomen te herleven van het geweld van eertijds. ☒ In duistere najaarsnachten tracht het water de lange, sterke dijkbanden te verbreken, tracht het de landen te bespringen met woest, bruisend getier! Doch de nietige menschjes van achter den dijk stroomen samen en met onverzettelijk geduld vechten zij tegen den dollen vijand. En — winnen gelukkig meestentijds! Doch genoeg hierover. ☒ Van den ijstijd naar de bloeiende anemonen bij „den Oorsprong” is een groote en misschien ietwat vreemde

stap, maar niet die van „le sublime au ridicule”. ☼ Daar, op dat mooie plekje bij Beek bloeien in het voorjaar de sappige speenkruiddpollen met talloze goudglanzende sterretjes, de duizenden boschanemonen hebben haar gekromde bloemstengels gerecht en wuiven zacht met haar frêle, lila-doorloopen kroontjes in den boesterigen wind. ☼ De bodem wasemt een warmen, levenbrengenden geur uit, zooals we dien ruiken in de groote kassen der kweekers: een geur van blaadaarde, gistende warmte en kiemende planten. ☼ Machtig rijzen de beuken, smaragdgroen, waar ze de lentezon opvangen, donkerbrons de flanken, waar ze in de schaduw blijven. En de duizenden openspringende, spitse knoppen strekken zich alle omhoog naar het Licht! ☼ In den tuin van het stille pension, waar ik enkele dagen vertoef, is 's morgens als ik in m'n bed met zalig gesloten oogen nog even lig te soezen, een jolijt van vogels, waarnaar je alleen maar naar kunt luisteren met een glimlach om je mond en een heerlijk, ruim gevoel in je hart. ☼ Ah, die musschen zijn toch onbetaalbaar met hun onvermoeide herrie; ze dragen reeds lang stroolierten en donzige veeren onder de pannen, maar zoo af en toe, wanneer de zon stralend is in den lentemorgen, vergeten ze schijnbaar den nestbouw en vullen ze den voormiddag alleen maar met gefluit en getjilp en gekibbel. Bij zwermen zitten ze in de knoppende seringen, waaruit ze opstuiven door een of andere onzichtbare aanleiding. ☼ Vlak bij mijn raam schijnt een nest te zullen komen, want als ik me stil houd achter het gordijn, zie ik telkens vrouw of man even naar binnen glippen in het zwarte holletje, dat er is tusschen een pan en den zijwand van het kleine, uitgebouwde frontispice. Soms zit een van beide stil op de warmgestoofde pan, vergenoegd sijpend, blij in z'n alleenheid. ☼ En de vinkenfanfares schetteren door de glanzende kruinen der kastanjes, de spreuwen kwebbelen in den hoogen, rooden beuk en imiteeren op verbluffende wijze allerlei zangers, de meezen slijpen en de roodborst rijgt zijn zilveren klankensnoeren telkens opnieuw . . . ☼ Dan plotseling het heldere, tjuikende geluid van den kleinen tjiftjaf, die ook al weer terug is uit het Zuiden. ☼ Wanneer je zoo al die heerlijke geluiden hoort van den lentemorgen, moet je wel een doorgefourneerde luiaard zijn, als je in je bed blijft. ☼ Ik haast me tenminste naar beneden, om te gaan genieten van de vele verrassende bekoorlijkheden van het Beeksche land. Even twijfel ik, wat te doen. Zal ik den vruchtbaren Ooijpolder ingaan, waar het leven van plant en dier weer ontwaakt is in de breede, diepe trekslooten? Ja — het zal daar verrukkelijk zijn, want het uitzicht op het paars getinte heuvelland is er zonder weerga, schooner nog dan van de Betuwe op de Westerbouwing en de heuvels om Arnhem. De roodgedakte steenovens langs de Waal stuwen er hun rookpluimen den stillen hemel in en de kievitenvuitelen er boven de mijlenwijde, groene vlakke . . . ☼ Doch ik wacht liever tot de weidegrassen bloeien en de waterlelies, de wilde lathyrus en het pijlkruid zichzelf bewonderen in den donkeren, diepen waterspiegel. Nu lokt mij méér nog het heuvelland met z'n zonnige hellingen en romantische paden. ☼ Het dorp ligt in de vredige morgenzon, dommelend als een vogel-nestje tegen den geweldigen heuveldam. In alle villatuinen is een groene nuance van ontbotte heesters, madelieven bestippelen de gazons, narcissen en tulpen zijn open. ☼ Het oude kerkje heeft een zachte pasteltint; de kleine ramen spiegelen het licht van den gezegenden morgen. Achter de huizen om gaat het vijverpad door de „Elzen” naar de heuvels van „Mooi Nederland” en telkens blijf ik even staan om de schilderachtigheid der dorpsbuurtjes in mij op te nemen. Het water der beken wordt door de huisvrouwen gaarne benut en aan lange lijnen wappert het hagelwitte wasgoed. ☼ Pittoreske huisjes liggen hier, met fluweelig mos begroeid en met helderwitte gevels. In de bleekvelden staan

Foto F. Moesman

TOREN (14DE EEUW) EN KOOR (15DE EEUW) DER NED. HERVORMDE KERK TE GROESBEEK

de cardamines in vollen bloei en een witte geit maakt zoo'n erf soms tot een subliem schilderijtje. ☼ Dan stijgt de weg sterk en het dorp verzinkt in het dal. Hooge heerenhuizen kijken net nog over de boomen heen en de kerktoertjes blijven nog zichtbaar, maar de electriche, die ik juist beneden door de dorpsstraat hoor gonzen, blijft verborgen. Doch die zien we terug, wanneer we koers zetten naar den Sterrenberg en het Keteldal. Daar óók krijgen we onverwachts de schitterende panorama's, die deze streek terecht beroemd hebben gemaakt tot ver buiten de provincie. Verre, wazig verblauwende vergezichten over den Ooijpolder, over de zilveren rivieren, naar den steilen rand der Veluweheuvels. ☼ En dan, ineens, bij een kromming van den weg, kunt ge naar 't Oosten zien, naar Montferland en Duitschland in, waar donkere eilanden opdoemen van groote bosschen en talrijke, fijne torenspitsen als vingers hemelwaarts wijzen.

(Slot volgt)

Foto F. Moesman

LANDWEGGETJE BIJ GROESBEEK

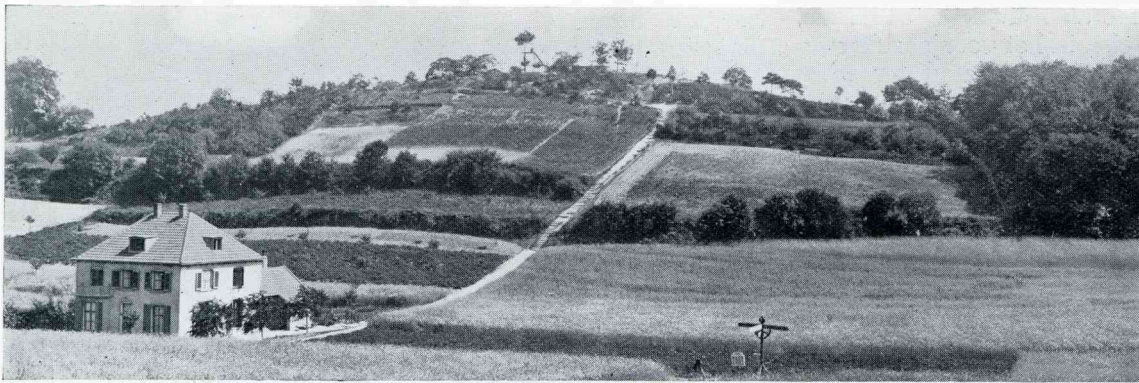

Foto F. Moesman

IN HET HEUVELLAND BIJ NIJMEGEN. KETELDAL EN VOSSENBERG (MET GRENS-PAAL NEDERLAND-DUITSCHLAND) BIJ BERG EN DAL

DE VOORLOOPER VAN ROBINSON CRUSOE

IN den avond van den 23 Juli 1711 liet een konvooi Oost-Indiëvaarders het anker vallen op de reede van Texel. Ofschoon de meeste schepen hun best hadden gedaan, om bij de terugkomst in het vaderland een zoo goed en net mogelijk figuur te maken, — vele hadden voor die gelegenheid zelfs nieuwe zeilen uit de ruimen te voorschijn gehaald, — was het toch duidelijk te zien, dat zij een zware en langdurige reis achter den rug hadden. ☞ Geen van hen zag er echter zoo verwaarloosd en afgetakeld uit als drie Engelsche fregatten, die de reis van Kaap de Goede Hoop af hadden meegemaakt onder bescherming der Hollandsche vlag. Het waren de „Hertog van Bristol” en de „Hertogin van Bristol”, die na een zwerftocht van bijna drie jaar op het punt stonden om — met het inmiddels door hen buitgemaakte fregat de „Batchelor” — naar Engeland terug te keeren. ☞ Den 1 Augustus 1708 waren beide schepen uit Bristol gezeild onder bevel van den Commodore Woodes Rogers tot het houden van een kaper-kruistocht langs de Westkust van Zuid-Amerika; zij hadden rondgezworven op den Atlantischen en Grooten Oceaan, Brazilië bezocht, in Chili en Peru gevochten, de bemanning had gezwoegd en gestreden tegen woedende elementen en vijanden onder de verzengende tropische zon, ze had bittere koude geleden bij het passeeren van Kaap Hoorn (daar de straat Magelhaen te veel gevaren opleverde en volgens den Kapitein Rogers wel nimmer geschikt zou zijn voor de scheepvaart). Honger en dorst waren meestentijds hun deel geweest, afgewisseld door korte perioden van geweldige overdaad. ☞ De geheele reis met alle wonderlijke avonturen is door Kapitein Rogers aan de hand van zijn journaal dag voor dag beschreven en — na te zijn vertaald — door de boekhan-

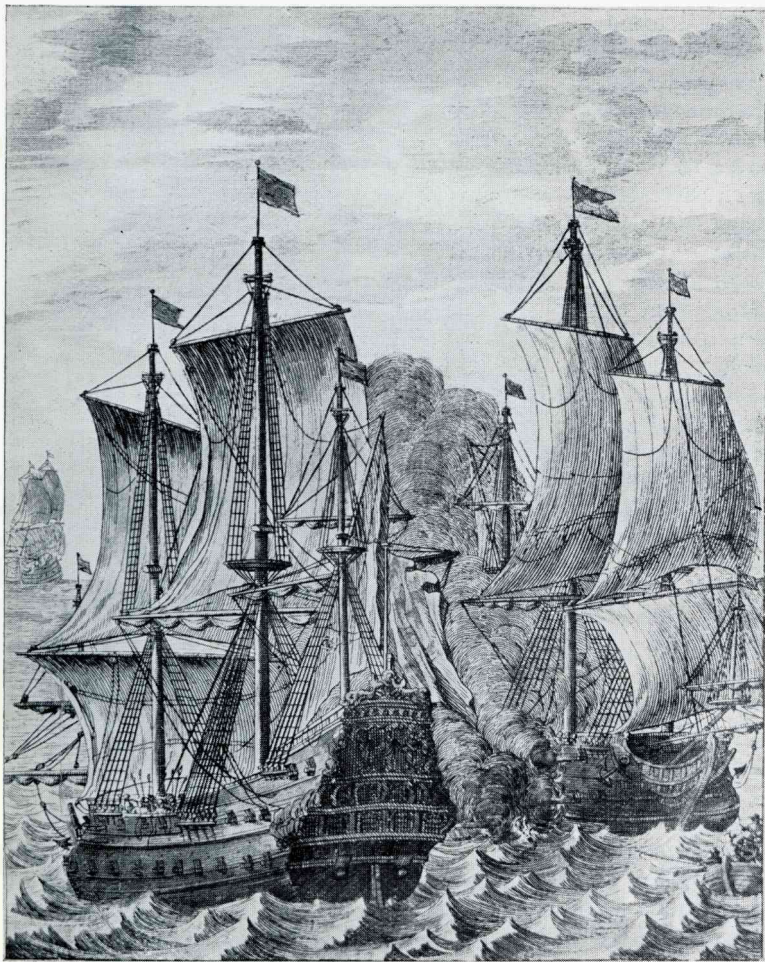
de laars Oosterwijk en van de Gaeten in 1715 uitgegeven te Amsterdam. ☞ Dit merkwaardige, ruim 200 jaar oude boek, waarvan een exemplaar voor mij ligt, verhaalt ons van de goudkusten van Patagonië, van de verovering van Lima en Guayaquil, van het verblijf op de reede van Tandjong-Priok, waarbij de schrijver hoog opgeeft van Batavia en de Hollandsche toestanden in Indië, enz. enz. ☞ Belangwekkend zijn die verhalen ook al, omdat zij ons worden beschreven door een ooggetuige uit zoo lang vervlogen tijden in zijn eigen, soms grappig-naieve taal. ☞ Bij een van die verhalen, waaraan Daniel Defoe de stof heeft ontleend voor zijn wereldbekende boek Robinson Crusoe, willen wij langer stilstaan. ☞ Het is 1 Februari 1709. — De Hertogin en de Hertogin waren een maand te voren Kaap Hoorn gepasseerd. Daar moet U vooral niet gering over denken! Het is in den tegenwoordigen tijd al geen pleziertochtje, maar in die dagen was het nog veel erger. Van eenige verwarming was in die houten schepen natuurlijk geen sprake en ook de kleding was hoogst spaarzaam en meer berekend op de tropen, dan op een Poolvaart. Het was dan ook in het geheel geen pretje, als in die felle koude des nachts zeil geminderd moest worden bij stormweer en hagel- of sneeuwjacht. Weken aan een stuk had men niets te eten gehad, dan erwten, bonen, beschuit en pekervleesch, dat aan het bederven was. Het ergst werd echter geleden door gebrek aan goed drinkwater. In November van het vorige jaar had men voor het laatst gelegenheid gehad, om te Angre de Reys (Brazilië) de watertonnen schoon te maken en uit te branden en van een verschen voorraad drinkwater te voorzien. Dat was nu bijna drie maanden geleden en het nog aanwezige water verspreide volgens onzen Kapitein een onbeschrijflijken stank. ☞ Geen wonder, dat er dan ook vele zieken waren onder de bemanning van beide vaartuigen en dat een ieder reikhalzend uitzag naar land. ☞ Het was natuurlijk eenvoudig genoeg, om Oostwaarts naar de kust te varen en water in te nemen, maar dan liep de onderneming gevaar, ontijdig verraden te worden. Men getroostte zich dus liever deze ernstige ontberingen en hoopte op de eenzaam en verlaten Juan Fernandez-eilanden de noodige recreatie te zullen vinden. Die eilanden waren wel niet erg nauwkeurig op de kaart aangegeven, maar Kapitein Dampier, — die de reis als „loods” meemaakte en al meer in deze streken geweest was, —

vertrouwde toch wel ze te zullen vinden. Maar het duurde wel heel lang, vond een ieder! ☞ Eindelijk... juist, toen men den moed al begon te verliezen, en er sterk over gedacht werd, om in vredesnaam toch maar op de kust aan te houden... werd land ontdekt. Het was inderdaad een der lang gezochte eilanden, dat gezien werd op 31 Januari 1709 's morgens om 7 uur „leggende W. Z. W. op de distantie van zeeven mijlen”, zooals het scheepsjournaal vermeldt. ☞ Den volgenden middag, toen men het eiland tot op 4 mijl genaderd was, — (hetgeen toch nog altijd den respectabelen afstand van bijna 8 Kilometer uitmaakte), — zette men ongeduldig en wel wat roekeloos een boot uit, om den Kapitein der Mariniers Thomas Dover naar land te zenden en water te zoeken. En nu was de boodschap

Foto F. Moesman

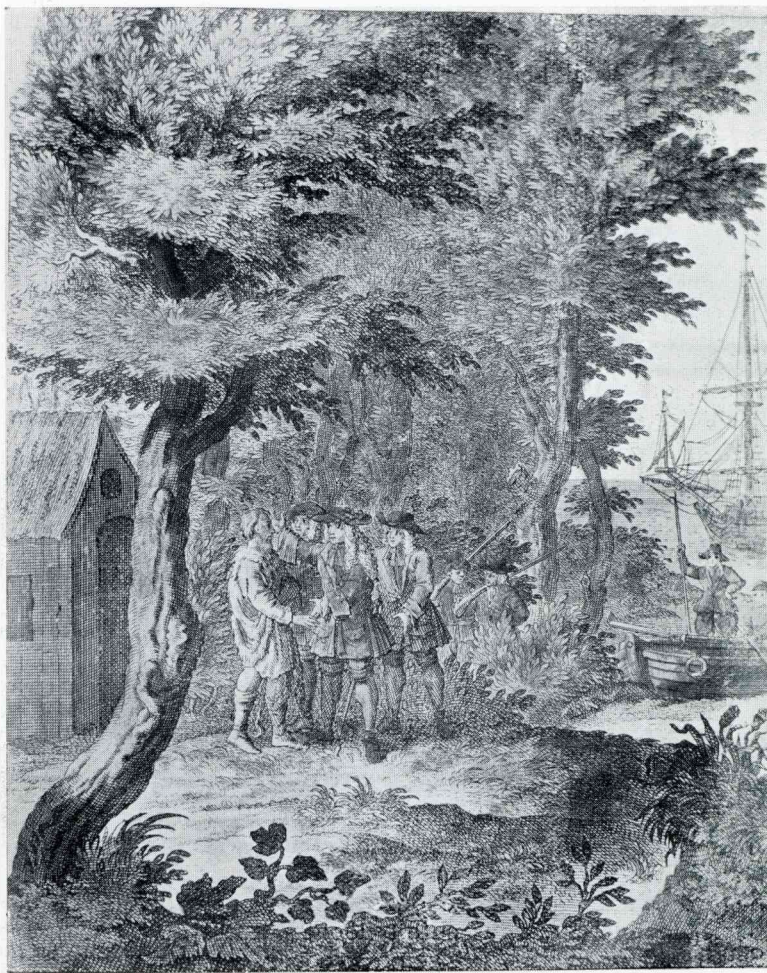
IN HET HEUVELLAND BIJ NIJMEGEN. DE MEERWIJK BIJ BERG EN DAL

DE VOORLOOPER VAN ROBINSON CRUSOE. ROGERS
MAAKT DE „BATCHELOR" BUIT

afwachten en uitkijken! Toen de duisternis begon te vallen, werd plotseling een helder licht gezien in de richting van het eiland. Zou Kapitein Dover al geland zijn en dit sein gegeven hebben? Sommigen dachten het, maar het was bijna niet aan te nemen, dat de landing nu reeds kon hebben plaats gehad. Meer waarschijnlijk was het, dat anderen hun vóór waren geweest en hen in een val lokten. In dat geval was het te hopen, dat Kapitein Dover terug zou keeren om het waagstuk liever bij daglicht te herhalen. Voor alle zekerheid heschen wij, verhaalt Rogers, eenige lantarens in het want en aan den bazaansmast en vuurden wij een onzer kampanjestukken af, om de juiste richting van ons schip aan te geven. ☼ Werkelijk kwam de boot 's nachts om twee uur terug, zonder het eiland bereikt te hebben; het licht op het land bleef den geheelen nacht doorbranden en nam zelfs in grootte toe. Wij waren dan ook allen overtuigd, dat het eiland door de Franschen bezet was. ☼ Met het aanbreken van den volgenden dag zeilden wij om het eiland heen, maar konden, hoe wij ook tuurden, geen enkel teken van een schip ontdekken, geen mast, geen wimpel, niets. In den namiddag, toen we dichterbij gekomen waren, zetten wij andermaal een boot uit met Kapitein Dover, Luitenant Frye en zes welgewapende matrozen, terwijl wij langzaam en voorzichtig volgden. ☼ De boot verdween uit het gezicht achter een der baaien van het eiland en kwam niet weer te voorschijn. Ongerust zonden wij haar dus de pinas na met 20 gewapende mannen en de strikte order, om — wat er ook gebeuren mocht — ons onverwijld bericht te zenden. Dat hielp! ☼ Tot onze groote geruststelling zagen we beide booten na eenigen tijd terugkomen, volbeladen met kropvisch¹⁾ en wat nog meer waard was, met de goede tijding van uitnemend drinkwater gevonden te hebben. ☼ Maar bovendien brachten ze een man mee, geheel gekleed in geitenvellen, die er zoo verwilderd en verwaarloosd uitzag, dat wij hem aanvankelijk voor een inboorling hielden. Het bleek echter een Schot te zijn, genaamd Alexander Selkirk, die vier jaar en vier maanden moederziel alleen op het eiland had doorgebracht. ☼ Het was niet zoo heel eenvoudig, om dit alles te weten te komen, want hij had in zijn eenzaamheid zich het spreken zóó afgewend, dat hij bijna niet te verstaan was en de helft van zijn woorden scheen in te slikken. ☼ Kapitein Dampier, die hem een tijdje aandach-

tig beschouwde, riep plotseling uit: „Zeg eens, vader, heb jij niet als schipper gevaren op de Cinque Ports?" — Onze nieuwe vriend knikte heftig ja. — „Wel, man, dan ken ik jou, ik ben Kapitein Dampier, die samen met jouw Kapitein Stradlings in konvooi hier gevaren heeft. Hoe komt zoo'n oude zeerot, als jij bent, op dit eiland verzeild?" ☼ Hij trachtte ons dit duidelijk te maken; voor zoover wij uit zijn woorden konden verstaan, had hij geschil met zijn Kapitein gehad, waarom hij zelf verzocht had op dit eiland te mogen achterblijven. Toen het eenmaal tot de uitvoering kwam, had hij er spijt genoeg van en zou hij zijn verzoek gaarne ongedaan hebben willen maken, maar daar had de Kapitein geen ooren naar. „Eens gezegd, blijft gezegd", was alle bescheid, dat hij kreeg en dus werd hij aan land gebracht met wat kleeren en beddegoed, een geweer met een voorraad kogels en een pond buskruit, een bijl, een mes, een ketel, een weinig tabak, bijbel en gebedenboeken, en tot verpoozing zijn mathematische instrumenten en boeken. ☼ De mannen, die hem aan land brachten, beloofden stellig binnen enkele maanden terug te zullen komen, maar hij had sedert nooit meer iets van ze gehoord. — „Geen wonder", zei Kapitein Dampier, „de Cinque Ports is jaren geleden op de kust van Barbacour met man en muis vergaan". Dit laatste bleek ons later niet geheel juist te zijn; Kapitein Stradlings en zeven matrozen hadden zich weten te redden en de kust weten te bereiken, waar ze echter door de Spanjaarden gevangen genomen en in de zilvermijnen bij Lima als slaven te werk werden gesteld. Alles bij elkaar genomen was Selkirk er dus nog niet zoo heel slecht afgekomen. ☼ Door het vele, voor hem ongewone praten, had deze een droge keel gekregen en wij boden hem daarom een „zoopjen" aan, maar daar bedankte hij feestelijk voor; in al die jaren had hij geen druppel sterken drank gebruikt en niets dan zuiver water gedronken en daar wilde hij zich aan blijven houden. ☼ Wij gaven nu de noodige bevelen voor de aanstaande landing en gingen daarna met Selkirk in de officierskajuit, om zijn verhaal verder aan te hooren. ☼ Hij vertelde, dat toen hij alleen op het verlaten eiland achterbleef en het schip in de verte zag verdwijnen, terwijl hij de stilte om zich heen, als het ware, kon voelen, dat hij toen meende gek van angst en melancholie te zullen worden. Met alle kracht, die in hem was, vocht hij tegen

DE VOORLOOPER VAN ROBINSON CRUSOE. DE ONT-
MOETING MET ALEXANDER SELKIRK

1) Blijkbaar een of andere soort inheemsche en eetbare visch.

Foto v. d. Gen

VIJANDEN ONZER BOOMEN. BINNEN-ZIJDE VAN DEN BAST MET MOEDER-GANG EN DAAROP UITKOMENDE LARVENKANALEN VAN DEN SPINTKEVER

de drukkende eenzaamheid en stilte. Hij begon met een hut te bouwen van piementoboomen, welke hij met zijn bijl omhakte; als dakbekleding gebruikte hij lang gras, dat hier overvloedig groeide. In deze hut, waarvan hij later de wanden bedekte met geitenvellen, vervaardigde hij een ruwe tafel en een paar zitbanken. ☼ Een tweede, kleinere hut bouwde hij om er te koken en het middagmaal te gebruiken. Maar met het eten was het in den beginne heel droevig gesteld; hij at alleen, als de honger hem daartoe dreef. Het smaakte hem niet, omdat hij er nog niet den slag van had, zijn maaltijden zelf te bereiden en ook, omdat de noodige afwisseling ontbrak; het meest ontbeerde hij het zout en het heeft heel lang geduurd, eer hij zich aan dat gemis kon wennen. ☼ Geiten waren er in overvloed, waarschijnlijk afkomstig van enkele achterblijvers van vroegere schepen. Ook ratten en wilde katten waren er meer, dan hem lief was, vermoedelijk eveneens nakomelingen van vroegere scheepsdeserteurs. De ratten waren zoo weinig bevreesd, dat ze tot in zijn hut doordrongen en aan zijn teenen begonnen te knabbelen. Daar moest wat tegen verzonnen worden! Hij begon met eenige katten geregeld melk en geitenvleesch voor te zetten, zoodat ze aan hem gehecht werden en hun wildheid verloren. Het ging vlugger, dan hij verwacht had en weldra kon hij rustig slapen, omringd door een lijfwacht van wel dertig katten, die de ratten voortaan op een eerbiedigen afstand hielden. ☼ Tijgers, leeuwen, slangen, schorpioenen of andere wilde en venijnige beesten waren op het eiland niet aanwezig, zoodat hij een rustig en vreedzaam leven kon leiden. ☼ Visschen waren er in alle denkbare variëteiten, maar bij gebrek aan zout kon hij ze niet eten, de smaak was allernaangenaamst. Alleen de hiervóór genoemde kropvisch maakte daarop een uitzondering en vormde nu en dan een welkome afwisseling op het dagelijks menu. ☼ Het eten leerde hij hoe langer hoe beter klaar te maken; zijn geitensoep met allerlei kruiden was zelfs voor ons overheerlijk en zoo krachtig, dat wij er onze zieken geheel mee opkalfaterden. ☼ Langzamerhand begon hij meer aan de eenzaamheid te wennen; hij las veel in den bijbel en dacht over het gelezene na, zoodat hij een veel beter Christen werd, dan hij vroeger geweest was. Ook vermaakte hij zich met zingen en dansen, waarbij hij gewoonlijk een van zijn katten of geitjes bij de voorpooten nam en mee liet rond springen. ☼ Een nieuw gevaar dreigde, toen de kruivoorraad oprakte en hij dus niet meer kon schieten en evenmin op de gebruikelijke manier een vuur kon aanleggen. Door den nood gedrongen leerde hij zich, om de geiten, welke hij voor zijn vleeschpot noodig had, in volle vaart na te rennen en bij de horens te vangen. Hij was daar geweldig vlug en handig in, zooals wij zelf binnen enkele dagen konden ervaren. Wij hadden toen voor de afwisseling een geiten-slijpacht georganiseerd, waaraan behalve onze beste loopers ook Bob, de scheepshond, — een rasechte bulldog, — mee zou doen. Maar Selkirk liep te allen met gemak voorbij en ving zijn geiten in vollen ren. ☼ Vuur maakte hij, door — evenals de inboorlingen in Zuid-Amerika doen — twee stukken piementohout met kracht tegen elkaar te wrijven. Ook hier was de nood de

beste leermeester; wij hebben geprobeerd, het na te doen, maar het wilde ons met alle krachtsinspanning niet gelukken, ofschoon zich onder ons volk toch aardig pootige kerels bevonden. ☼ Ook zijn mes raakte op den langen duur versleten en dat kon hij heelmaal niet missen; hij probeerde dus, zoo goed en kwaad als het ging, om van een paar ijzeren hoepels, die hij gevonden en platgeslagen had, messen te vervaardigen door

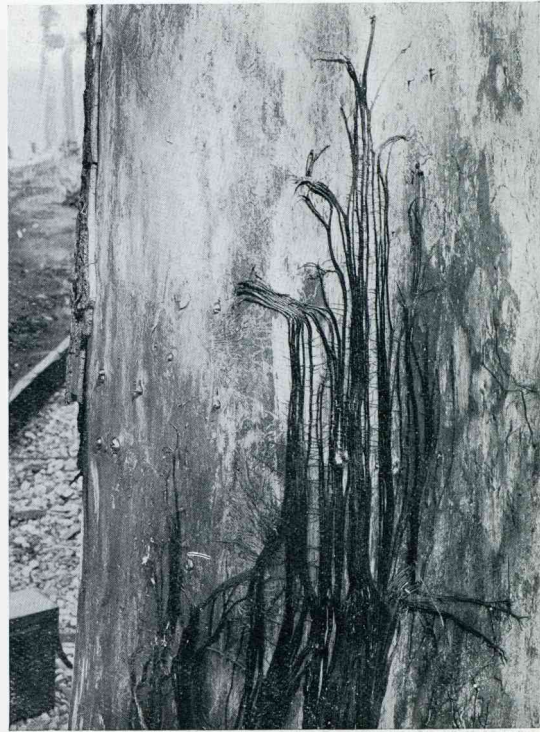

Foto v. d. Gen

VIJANDEN ONZER BOOMEN. HET KWAAD KRUIPT LANGS DEN STAM OMHOOG

ze op een steen met veel geduld scherp te slijpen. 't Was behelpen, maar het ging! ☼ U begrijpt, dat van zijn kleeding onder deze omstandigheden al heel gauw niet veel meer over was; om zijn lichaam tegen de zonnestralen en ook tegen de dorens en takken van struiken te beschermen, maakte hij zich een lange jas van geitenvellen. Hij boorde daar, waar het noodig was, met een ouden spijker gaten in en haalde daar riemen van geitenleer door, om mouwe, schooten, rug en panden aan elkaar te bevestigen. 't Was niet fraai, maar doeltreffend. Op dezelfde manier maakte hij uit een stuk vlaggedoek zijn hemden, waarvan hij de stukken aan elkaar bond door middel van wollen draden, verkregen door het zorgvuldig uittrekken van zijn oude kousen. Toen wij hem aantroffen droeg hij juist zijn laatste hemd. ☼ Van schoenendragen was natuurlijk in het geheel geen sprake en het duurde heel lang, eer hij zich bij ons aan boord weer aan die „lamme dingen" wennen kon. ☼ Dit was het verhaal, dat Selkirk ons deed van zijn verblijf op dit eenzaam, maar gastvrij eiland. Want gastvrij was het in meer dan één opzicht; voor een handig man waren alle bronnen aanwezig, om zonder groote moeilijkheden door het leven te komen. Ook het klimaat was zacht en mild; alleen in den winter (Juni en Juli) was het iets koeler en regende het soms hard, maar overigens was het er het geheele jaar door heerlijk, bestendig mooi weêr en niet overmatig warm. ☼ Wij vroegen hem ook nog of hij nimmer andere schepen langs had zien varen. Ja zeker, was het antwoord, maar altijd op zoo grooten afstand, dat hij zich op geen enkele manier daarmede in verbinding kon stellen. Slechts éénmaal was een schip het eiland dicht genaderd en had het een boot aan land gezonden, eenige maanden geleden. ☼ Het bleken evenwel Spanjaarden te zijn, zoodat onze vriend, — die wist, hoe gruwelijk deze gewoon zijn hunne gevangenen te behandelen, — zich in allerijl verbergen moest. Toen ze sporen van zijn verblijf ontdekten, zochten ze hem overal, terwijl hij van zijn verborgen schuilplaats uit hoog in de boomen in doodsangst naar hen keek. Gelukkig verdwenen ze eindelijk, zonder hem gevonden te hebben. ☼ U begrijpt dus, hoe blij hij was, toen hij ons als Engelsche schepen herkende en hoe smartelijk teleurgesteld hij daarop werd, toen Kapitein Dover op het zien van zijn vuur weer omkeerde en naar boord terug liet roeien. Den heelen nacht bleef hij waakzaam bij het vuur, hopen de en dan weer vrezende, dat wij verdwijnen zouden, zonder verder acht op hem te slaan. ☼ Maar toen hij ons den volgende morgen nog zag liggen en daarna het eiland zag omzeilen, begreep hij, dat zijn verblijf hier teneinde was en dat hij dien dag zijn laatste kerfje gesneden had in den boom, die hem voor kalender gediend had. Ook deed hij in zijn vreugde zijn laatste rondedans

Foto v. d. Gen

**GRAVEERKUNST VAN DEN IEPEN-
SPINTKEVER OP HET HOUT VAN EEN
GEDOODEN BOOM**

miauwend op een kluitje bij elkaar op het strand bleven staan, toen wij na een verblijf van tien dagen volkomen hersteld en uitgerust vertrokken, om onze reis voort te zetten. ☒ „Uit deze geschiedenis zien wij”, besluit Kapitein Rogers, „hoe de nood de moeder der uitvindingen is, nademaal hij middel vond, om op een zeer natuurlijke wijze zijn gebrek te hulp te komen en zijn leven te onderhouden, indien niet zo gemakkelijk, ten minsten zo goed, als wij bekwaam zijn, om met hulp van alle onze Konsten en Gezelschap te kunnen doen. ☒ Het mag ons insgelijks tot onderrigting dienen, hoe dienstig een matige en zober levenswijze voor de gezondheid van het lichaam en versterking van de Gedagten is, die wij beyde door buitensporigheid en overvloed verzwakken konden, voornamelijk door sterke Drank en de verandering van eeten en drinken: want deze Man, onze gewoone levenswijze wederom aangenomen hebbende, niet tegenstaande hij anderzints zober genoeg was, verloor veel van zijne sterkte

en gaauwigheid. Doch ik zal met deze aanmerkingen ophouden, die meer eygen aan een Wijsgeer en Godgeleerde, dan aan een Zeeman zijn, en wederom tot mijn eygen onderwerp keeren”.

G. v. D. N.

Frederik de Groote vroeg zijn lijfarts Zimmermann, of hij reeds veel menschen naar de andere wereld geholpen had. „Niet zoo veel als Uwe Majesteit,” luidde het antwoord, „en ook niet met evenveel roem.”

Vijanden onzer boomen

DOOR C. G. V. D. GEN

REEDS lange jaren was het bekend, dat onder de bast van verschillende soorten boomen kleine kevertjes huisden, in de meeste gevallen in doode exemplaren of in stammen, die nog slechts een kwijnend bestaan voerden. Ze graven gangen in het hout en in den bast en brengen in die duistere tunnels hun jongen groot. Het lag dus voor de hand, om aan te nemen, dat de kleine torretjes als schadelijk gedierte moesten worden beschouwd en het leidt geen twijfel, of in den loop der jaren zijn talloze forsche boomen aan hun rusteloos knaagwerk te gronde gegaan, omdat de bast los kwam te zitten van het hout en het cambium, de levende groeizone, vernield werd. In den laatsten tijd is echter vast komen te staan, dat de bastkevers niet alleen direct een funesten invloed uitoefenen op de aangetaste boomen, maar dat in enkele gevallen hun indirecte werking van nog veel ingrijpender aard is. Zij spelen namelijk een belangrijke rol als overbrengers van schimmelsporen. Dit is gebleken bij de bestudeering van de z.g. iepenziekte, die geheimzinnige epidemie, welke sinds 1919 zulk een onrustbarende opruiming heeft gehouden onder de iepen in ons land. De snelle stijging van het aantal ziektegevallen en de regelmatigheid, waarmee de boomen het tegen de kwaal aflegden, maakten de iepenziekte eenige jaren terug tot een dankbaar object voor bespiegelingen en theoriën van leeken, terwijl ook verscheidene deskundigen in de hitte van het gevecht tegen de ziekte en tegen elkaar, het met de beproefde wetenschappelijke methoden wel eens minder nauw namen en dan ook tot voorbarige conclusies kwamen, die later moesten worden terug genomen. Het was eerst door het verschijnen van het proefschrift van Mej. Schwarz, dat er eenige teekening kwam in de moeilijke vraagstukken, welke de iepenziekte opwierp. Zij ontdekten den verwekker *Graphium ulmi*, een schimmel, welke in de vaten van het iepenhout leeft en, zooals het meestal het geval is, wanneer de oorzaak van een ziekte is gevonden, opende daardoor den weg tot het vinden van de remedie of het toepassen van maatregelen om althans de kwaal te stuiten. In den beginne leek het, of men de wijze, waarop in de vrije natuur de infectie plaats vond, niet kon verklaren. Allerlei proeven werden gedaan om achter dit geheim te komen, omdat dan natuurlijk de mogelijkheid bestond, dat men middelen kon beramen om die infectie te voorkomen. Chr. Buisman, die een van de ijverigste onderzoeksters is geweest in den strijd tegen de iependood, infecteerde iepen op alle mogelijke plaatsen met sporen van *Graphium ulmi*: op de bladeren, de bloemen, litteekens van bladeren en bloemen, wortels en takken. Alleen den stam liet ze met rust, omdat volgens haar aan deze niet als plaats van infectie in aanmerking kwam. Voor alle zekerheid werden de verschillende zoeven genoemde plantendeelen zowel in onbeschadigde als in verwonden toestand van schimmelsporen voorzien. In het eerste geval bleef het optreden van de ziekte vrijwel achterwege, terwijl bij infecties na verwondingen wel in meer

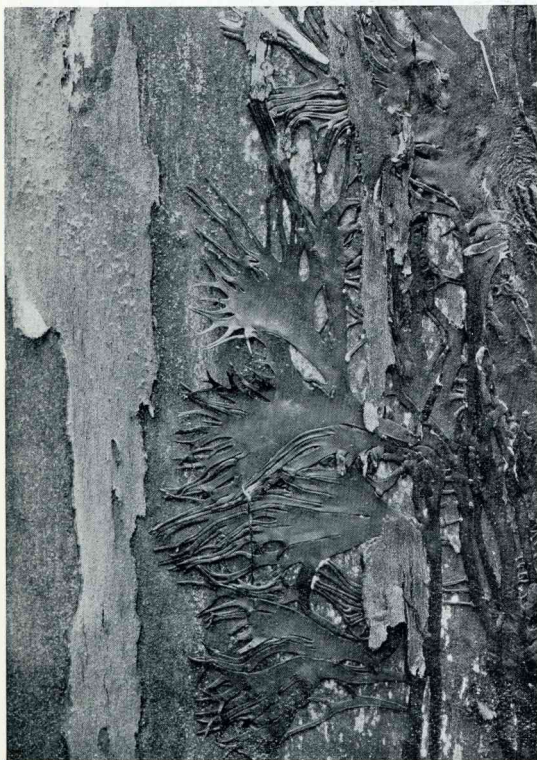

Foto v. d. Gen

**FIJNVERTAKTE LAMELLEN AAN DE
UITEINDEN DER PSEUDO-WORTELS
VAN DEN DENNENMOORDER**

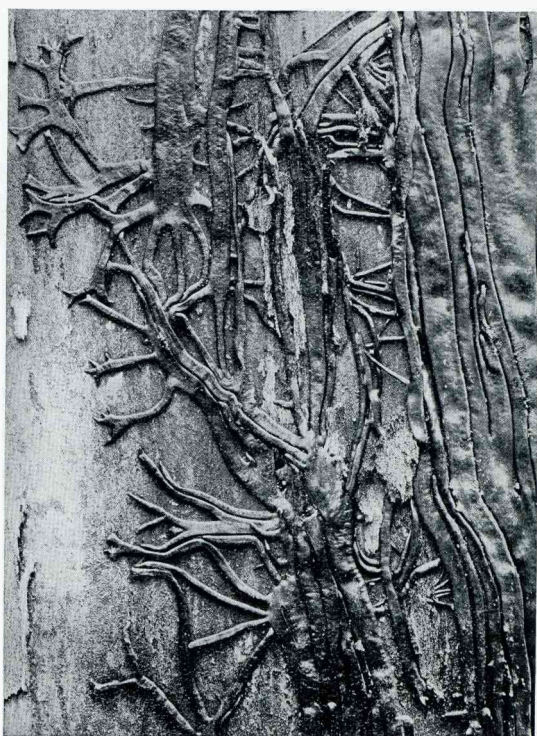

Foto v. d. Gen

**DICHT OPEENGEDRONGEN ZOEKEN
DE RHIZOMORPHEN HUN WEG LANGS
HET VOCHTIGE HOUT**

gevallen een voortwoekeren van de schimmel te constateeren viel, zonder dat echter uit de proeven met zekerheid viel op te maken, op welke wijze de infectie in de natuur plaats grijpt. Het bleek dat de ziekte na kunstmatige infecties optreedt, als deze infecties werden uitgevoerd tusschen begin Juni en half Augustus. Wanneer voor de proeven andere tijden werden gekozen, traden wel verkleuringen in het hout op, maar de typische uiterlijke ziekteverschijnselen, als het verdorren van de bladeren, bleven achterwege. Geruimen tijd nu tastte men nog geheel in het duister omtrent de factoren, die de zoo buitengewoon snelle verspreiding van de iepenziekte veroorzaken, totdat de aandacht gevestigd werd op de iepen-spintkevers. Reeds de Duitse onderzoeker Wollenweber had gevonden, dat in de gangen van de bastkevers *Graphium ulmi*-sporen in groote hoeveelheden konden worden aangetroffen en toen men in Wageningen deze zijde van het vraagstuk eens nauwkeuriger ging bestudeeren, bleek al spoedig, dat men in de kleine bastkevertjes zoo niet de eenige oorzaak, dan toch zeer belangrijke overbrengers gevonden had van de moordende iepenschimmel. Van regeeringswege heeft men dan ook maatregelen genomen, om het kwaad zoo goed als het maar kan te keeren en het voorschrift is van kracht geworden, dat alle doode iepenboomen moeten worden geveld, ontbolsterd en onschadeijk gemaakt door ze te verbranden of zoolang onder water te bewaren, totdat alle levende wezens die er zich nog in mochten bevinden, zijn gedood. De afgestroopte bast moet worden verbrand en op deze wijze tracht men het aantal besmettingshaarden, van waaruit de kevertjes, zonder dat ze het zelf weten, de ziekte verspreiden, tot een minimum te beperken. De foto's op de vorige bladzijden geven een duidelijk beeld van de wijze, waarop de torretjes hun vernietigend werk verrichten. Wanneer de moederkever door een gang, loodrecht op de lengterichting van tak of stam, tot vlak onder den bast is doorgedrongen, wordt een gang aangelegd, waarin de eieren worden gedeponeerd. De daaruit ontstane larfjes graven zich kleine tunneltjes op hun „geboortegang” en verpoppen aan het einde daarvan. Het zijn deze gangen, waarin men de voortplantingsorganen met de sporen van de iepenschimmel heeft aangetroffen. Niet alleen de indirecte schade, welke de bastkevers den boomen berokkenen door schimmelziekten over te brengen, maar ook hun vernielzucht, waardoor hout en bast gescheiden worden, zijn factoren waarmee de houtvester rekening heeft te houden. Van de vele soorten bastkevers, die men kent en die de meest verschillende boomen aanvallen, heeft naast de iepenspintkever vooral de boekdrukker, *Ips typographus*, een bijzonder slechten naam. Aan het eind van de 17e en het begin van de 18e eeuw heeft dit onaanzienlijke torretje ver-

schrikkelijke verwoestingen aangericht in de dennenwouden van Midden-Duitschland. Tegen het eind van de 18e eeuw greep de plaag weer om zich heen en zoo werden in ongeveer 15 jaar tijd in het district Zellerfeld niet minder dan drie millioenen stammen door de vernielers gedood. In het begin van het jaar 1870 maakten in Bohemen en in Beieren zware stormen door het vellen van tallooze boomen en het afruk-

ken van takken den weg vrij voor een ongekende invasie der geduchte boekdrukkers, die in de massa's dood hout zich konden vermeerderen tot een millioenenleger, dat nog in hetzelfde jaar zijn zegetocht begon in de boomen, die de hevige stormen hadden weerstaan. Duizenden menschen zijn nog jaren na het fatale 1870 onophoudelijk in de weer geweest, om de prachtige dennenbosschen van den ondergang te redden. In het Bohemerwoud werden bijna 105.000 H.A. bosch bedreigd en deden ruim 8000 arbeiders wat ze konden, om de ramp te keeren. Zoo ooit de macht van het kleine duidelijk aan den dag treedt, dan is het wel bij de bastkevers, die, onzichtbaar voor mensch en dier, in het duister van de oogenschijnlijk zoo gezonde stammen hun vernielend werk verrichten. — De iepenziekte, die door de kleine boomtorretjes wordt overgebracht, is slechts een van de weinige kwalen, waaraan de bosschen lijden. Groot is ook het aantal boomen, die aan andere schimmelsoorten ten offer vallen en de dennenmoorder of honingzwam staat bij de houtvesters in een bijzonder kwaden reuk. Het mycelium, de schimmeldraden dus, welke de fraaie hoeden van den paddenstoel vormen, als de plant fructificeert, kan bij deze fungus langen tijd blijven leven en ongunstige klimaatomstandigheden weerstaan. De

draden vormen dan een taaie massa die er uitziet als sterk vertakte vezels. Deze kruipen tusschen het hout en de schors omhoog en vernielen het cambium, waaraan de boom haar diktegroei te danken heeft. Aan de uiteinden zijn ze dikwijls buitengewoon fraai van vorm, met breede, vertakte lamellen of gelijkken ze wel eenigszins op de hechtwortels van klimop. De exemplaren van onze foto's groeiden tusschen het hout en den bast van een iep, die aan de iepenziekte langzaam te gronde ging; den gezamenlijken aanval der kevers en van de twee schimmels kon de plant natuurlijk niet weerstaan!

Foto R. de B.-M.

FONTEIN TE CORTE OP CORSICA

PANORAMA VAN AJACCIO

CORSICA

DOOR R. DE BERGH-MARGGRAFF. (Slot)

HET groote plein in het midden van Ajaccio wordt beheerscht door het bronzen standbeeld van Napoleon, gezeten te paard in het gewaad van een Romeinsch Imperator; zijn vier broeders staan op de vier hoeken van het voetstuk. Mooi is het niet en met meer genot

laten wij onze blikken waren over de ruime, zonovergoten baai, waar twee groote Fransche oorlogsschepen op stoom liggen en waar een druk gedoe is van kleine visschersschuiten, terwijl in het verre verschiet de rossige „Iles Sanguinaires”, die bloedrood worden gekleurd door de late zonnestralen, uit de rimpellooze oppervlakte van den zeespiegel verrijzen; het is of al dat geweldige graniet, waaruit als het ware Corsica verrees, iets meegegeven heeft aan den wereldheerscher, of in hem de kracht is overgebracht, of die in hem tot uiting is gekomen. Natuurlijk zijn er tal van anecdoten, die men u vertelt, wanneer ge ronddoelt door de stad; er is de grot waarin Napoleon mediteerde, gaat het verhaal, maar jammer genoeg voor de legende, ging Napoleon reeds op negenjarijgen leeftijd naar Brienne en tot dien tijd was de grot ontoegankelijk en op particulier terrein gelegen; dat neemt niet weg, dat een breede trap, door twee majestueuse pilaren geflankeerd, toegang geeft tot die grot en wij niet nalaten konden ook onze hulde te gaan brengen aan dit historische plekje. Het hotel waar wij logeerden was zonder eenigen twijfel ook uit Napoleon's tijd, althans de elementaire beginselen van modern comfort en zindelijkheid ontbraken er, ofschoon de ligging van het gebouw, met een lieflijken, bloemrijken tuin omgeven

een belofte was van veel goeds. Het was dan ook zonder veel spijt, dat wij den volgenden dag reeds vroeg weer uitreden om onzen verderen tocht over het eiland te vervolgen. Ware hier een goed hotel, dan zou het wat anders zijn, want het klimaat met zijn zachte temperatuur, variërende tusschen 13° en 14°, is zeer gelijkmatig. Dank zij de gelukkige ligging, beschut door de bergen, die de koude en vochtige winden keeren, den granietachtigen, drogen bodem en den onafgebroken zonneschijn, zou het een aantrekkelijk winterverblijf kunnen worden!

Zware regenluchten hingen den dag van ons vertrek over de bergen en wij waren eenigszins bezorgd over onze reis, want de Col de Vizzanova zou ons tot bijna 1000 M. omhoog voeren. Die dag zal in onze herinnering blijven voortleven als een van de mooiste, die wij konden beleven. Wat een afwisseling bood de natuur! De met sneeuw bedekte bergen in de verte, die den achtergrond vormen van liefelijk groene dalen, waar het

loofhout juist begon te ontspruiten, zacht golferde heuveler, bedekt met het donkergroene „maquis”; kleine, grillig gebouwde dorpjes, hangerde als arerderesten tegen een steile uitstekende rots of hoog opgebouwd op een smal plateau, het was een crafgebroken feest voor de oog. Mooi zijn zij

niet, de huisjes, vierkant en stijf, met kleine ramen en van een kleur als de aarde zelf, waarop zij staan; maar het is de ligging, die hun dit schilderachtige aanzien geeft. Zeer schaarsch bevolkt is het land, zeer schaarsch bebouwd en men vraagt zich af: waar leeft de bevolking van? Meestal ziet men bij de huizen maar een klein veldje met levensproducten en een hoekje wijnstokken; toch, in het Westen, waar wij den vorigen dag doorkwamen, wordt veel kaas bereid en er is een groote olijfolie-industrie; de bergen bij Corte, Vivario en Bocogna brengen veel hout voort. Langzaam slingert de weg zich door een woeste vallei, onherbergzaam en onvruchtbaar; de eere „col” op, de andere af, maar het culminatiepunt moet nog komen; nog schijnt de zon en nog schittert de Gravonarivier onder ons in de zon, maar weldra zijn wij in de bosschen, die in den zomer dit plekje maken tot een verfrisschend zomerverblijf, maar nu in het vroege voorjaar door de dichte boomencomplexen den regen schijnen te hebben aangetrokken, want het plasregent hier

reeds en wij moeten den pas nog over. Wij zien dan ook weinig of niets van de liefelijke natuur, die hier moet zijn, van zijn zachtonduleerende, diepgroene bergweiden, die in treffende tegenstelling moeten zijn met zijn strenge omgeving van hooge „cols”. Het was dicht bij dit mooie stukje natuur, dat de fameuse bandieten Bellacoscia (alias Antoine en Jacques Bonelli) in het jaar 1848 den burgemeester van Bocognano vermoordden. Zich schuilhoudende in het dichte „maquis”, dat de omringende bergen bedekte, waren zij jarenlang de schrik der bevolking, zelfs

zóó bar werd het, dat het Fransche Gouvernement zich noodzaakt zag het gehucht La Pentica met militaire macht te bezetten; laren tijd ontkwamen zij aan het gerecht, ontsnappende langs door hen alleen gekende paadjes of zich verbergende in hollen; ten langen leste werd Antoine gevat en naar Marseille verbannen, maar door heimwee bevangen naar zijn vaderland, kwam hij er terug, niet-

CORSICA. EEN DER HOOFDSTRATEN VAN CORTE

Foto R. de B.-M.

CORSICA. DORPJE TUSSCHEN PORTE LECCIO EN CORTE

tegenstaande het verbod der justitie en stierf er rustig te midden van zijn geliefde natuur. Jacques stierf eenzaam en verlaten in de dichte maquis en men heeft nooit de plek kunnen ontdekken, waar hij het tijdelijke met het eeuwige verwisselde. ☼ Toen wij op den „col de Vizzanova" aankwamen, zaten wij dik in de sneeuw en met de grootste moeite trok de auto ons de steile helling op. Hier was het, dat onze chauffeur ons weder een plek toonde waar op meer recenten datum een bandiet gedood werd. Het was het vorige jaar, dat Romanetti door zijn vijanden uit „vendetta" vermoord werd; waardoor men er aan herinnerd wordt, dat het leven van de Corsicanen onderling niet zoo vreedzaam was als men als tourist wel zou denken. Er was ons niets dan vriendelijkheid en voorkomendheid bewezen en met een paar woorden Italiaansch wint men het hart van den Corsicaan, want Italiaansch wordt overal op het eiland verstaan, meer algemeen nog dan Fransch. Indien men hun vriendelijk tegemoet komt, zult ge ook niets dan goeds van hen ondervinden; want gastvrijheid wordt op Corsica zeer hoog gehouden. ☼ Sneeuw en hagel beletten ons het uitzicht van den machtigen, mooien col de Vizzanova, van waaraf wij het gezicht zouden gehad hebben op de sneeuwbedekte toppen van de Monte Rotonde en den Monte d'Oro, op de hellingen waarvan de wilde zwijnen en de „mouflons" leven. De kaarsrechtstammige pijnboomen, afgewisseld door oeroude eiken, lagen dik onder de sneeuw; het geronk van onze machine werd er door getemperd en wij konden slechts gissen hoe heerlijk mooi en verfrisschend een verblijf in de zomermaanden hier moet zijn, wanneer de Corsicanen uit de warmte der laaglanden hier hun villa's betrekken, die wij tusschen de wit besneeuwde pijnboomstammen bespeurden. Maar spoedig waren wij weer uit dit winterlandschap neergedaald in de lachende voorjaarsvelden en toen wij Corte naderden had de zon reeds geschitterd op de torenspitsen van de kleine dorpjes, de lucht was licht geparfumeerd door de milde voorjaarsbloemen, die aan den berm van den weg groeiden en vreedzaam dreven de herders hun kudde vee naar de sappige weilanden; het gerinkel van hun bellen vermengde zich met de zachte bries, die van de violette bergen daalde. ☼ Hongerig kwamen wij in het kleine hotel in Corte aan en dan komt weer dat gevoel, dat het jammer is, dat zoo'n toovereiland populair wordt bij de touristen, dat er motorbussen rijden, die drommen menschen vervoeren; maar daartegenover staat weer het materiele voordeel dat zulks meebrengt, waardoor het mogelijk is goede wegen aan te leggen, die ons nu gedurende verscheidene dagen in staat gesteld hadden, het eiland op ons gemak te exploreeren. Het kleine hotel was tjokvol en wij moesten geruimen tijd wachten alvorens wij aan de beurt kwamen; aan den eenigen kellner dien het hotel rijk was lag het niet, want hij draafde als een harddraver heen en weer en bediende verschillende tafels tegelijk. Eindelijk kwam onze beurt en de kleine forellen uit de talrijke bergstroomen, die hier tezamen vloeien en die blijkbaar de trots waren van onzen dapperen, bezigen bediende, smaakten voortreffelijk; hierdoor en door een heerlijk glas landwijn gesterkt vervolgden wij onzen weg, nu door een open terrein met breede

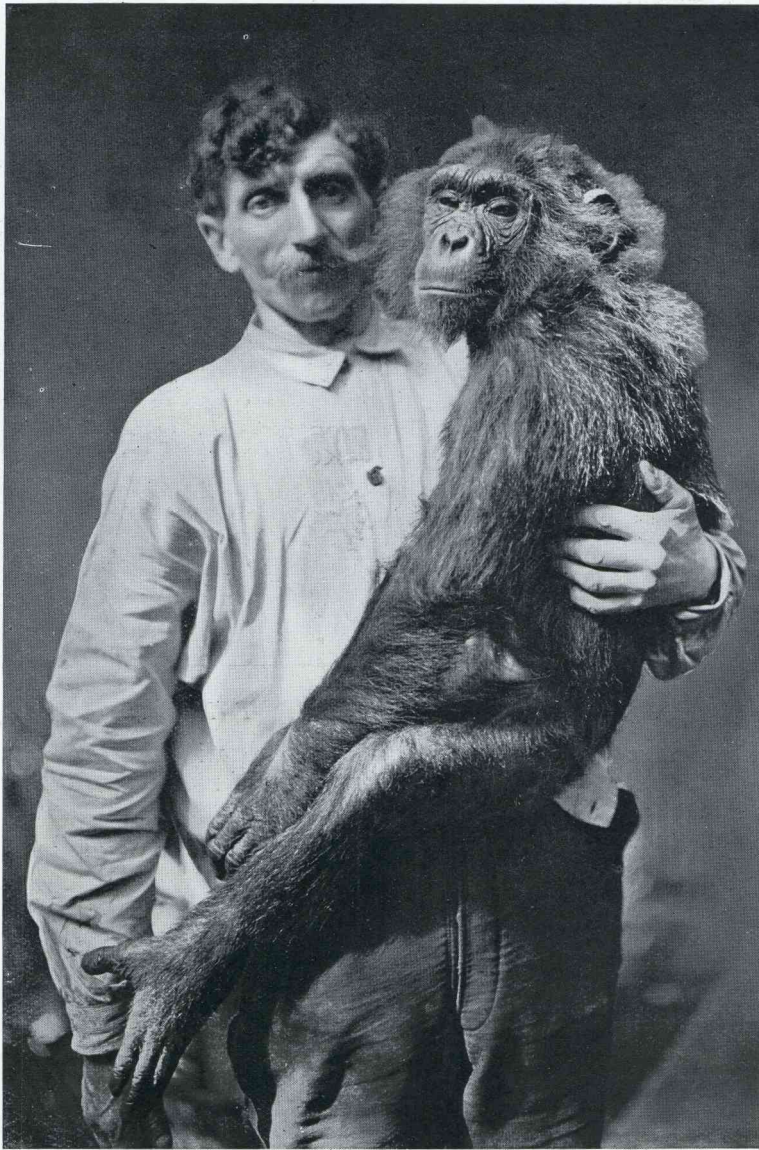

Foto C. J. Steenbergh

DE OPPASSER HOUTMAN VAN ARTIS, DIE NA ONGEVEER 50-JARIGEN DIENST MET PENSIOEN GAAT, MET EEN ZIJNER PLEEGKINDEREN

dalen, waarin groene lardouwen, met overal kleine plekjes wijnrankjes; het was alsof ieder bewoner zijn eigen privaat wijnveldje had. Ook nu weer langs fantastisch gelegen dorpjes, zoo dicht ineen gedrongen tegen een steilen rotswand aan, dat zij in de verte den indruk gaven van één groot middeleeuwsch ruïne-slot en rondom zoo'n dorpje in het vrije veld lagen dan meestal verscheidene graftomben verspreid; een vierkant steenen gebouwtje, waarop de familienaam der dooden, omheind met een ijzeren hek; statig hielden er altijd een groepje cypressen de doodenwacht. Zoo schaarsch is het land bevolkt, dat iedere familie haast haar eigen graftomben kan hebben, uitgekozen en opgericht op de plek, waar zij rusten wil; kerkhoven ziet men haast niet. ☼ Rustig is het op de wegen, in het veld; geen treinen, geen jagende auto's, geen reclameborden; voor den

droomer en natuurliefhebber een hemelsch plekje om uit te rusten van het gewoel der „madding crowd"; want de kleine troepjes ezeltjes, die de bergen komen aftrippelen en die staan te rusten bij de steenen fonteynen aan den kant van den weg, storen de harmonie van het vreedzame eiland niet. ☼ Nogmaals klommen wij; den Col San-Colombano moesten wij nog over; eerst Ponte Leccio, waar een weg afbuigt door de prachtige beukenwouden, die daar de heuvelen bedekken, naar Casamozza en Bastia en verder naar de schilderachtige kaap Corsica. ☼ De Col di San Colombo was snel genomen en na eenige slingeringen strekte zich plotseling voor onze blikken uit de zonovergoten vlakte, waarin Ile Rousse gelegen is en als een immens stuk rose bloedkoraal lag er het „rosse" eiland. Afdalende naar de kusten, door de strenge natuur van het noordelijke duinlandschap, waar slechts de dichte stekelige maguis groeit, valt ons oog op een groene vlakte, afgebroken door donkere strepen; op de lichte vlakken staan groepjes zachtgeel getinte boomen, die als wij naderkomen blijken te zijn pas ontluikende moerbeiboomen; zij staan groepsgewijze rondom intens groene plekjes, die omgeven zijn door kleine vlekjes goudgeel duinzand; het is de nieuwe golfcourse, aangelegd door het Syndicat d'Initiatif, dat reeds

zoo veel in Frankrijk tot stand bracht. Alle voordeelen, die men zich denken kan heeft dit eiland; een klimaat getemperd door de omliggende bergen, die toch voldoende regen aantrekken om het hunne bij te dragen tot den bloei der nieuwe banen; de frische zeebries, die in de heete zomermaanden koelte aanbrengt en daarbij de vruchtbaarheid van den bodem. ☼ In den zomer is het heerlijk baden in de zilte golven van de Middellandsche Zee, terwijl de warme zonnestrallen getemperd worden door zachte zephyrs, die over de azuren oppervlakte strijken, terwijl het oog rust op het steeds wisselende panorama van een onvergetelijk berglandschap. ☼ De betoovering van het schoonheidseiland werkt op ons in hoe langer wij er toeven en wanneer de „Ile de Beauté" ons wegvoert naar het vaste land, doemen herinneringen op aan prachtige tochten door Corsica's onbedorven natuur, over hooge bergpassen, van waaruit schitterende uitzichten op fantastische rotsgroepen en welige valleien, operende in smaragd-groene baaitjes, die stil te drommen liggen aan de kusten. ☼ Waarheid is er in den naam — Corsica — eiland van schoonheid!